

Slovenski Dom.

Napredno kmetско glasilo.

Izhaja vsako soboto in velja za vse leto za Avstro-Ogrsko 3 krone, za Nemčijo in druge dežele 4 krone, za Ameriko 1 dolar.

Posamezne številke veljajo 10 vinarjev.

Za oznanila se računa: trisporna petit-vrsta 14 vin., vsa stran 48 K, pol strani 24 K, četrt strani 12 K, osminka strani 6 K. Pri vseletni inserciji primeren popust.

Dopisi se naj frankirajo in pošiljajo na uredništvo „Slovenskega Doma“ v Ljubljani, Knaflova ulica št. 5, I. nadstr. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina in oglasi se naj pošiljajo upravništvu „Slov. Doma“ v Ljubljani.

Kmetiskim fantom in dekletom.

Minuli so časi, ko se je kmetiski stan smatral za najslabši, ko je zadnji meščan, ki je večkrat bil navezan na kmeta, tega zasmehoval in ga podcenjeval, kakor da bi se na kmetih rodili ljudje druge vrste. Žalostna je bila usoda kmeta za časa tlake, zavzemal je najnižje mesto v človeški družbi, imeli so ga bolj za živino, kakor za človeka in najnižji grajski služabnik, ki se je v svoji omejenosti smatral za nekako višje bitje, je smel uganjati burke s kmetom, ki ni mogel nikjer najti pravice. Bili so res žalostni časi, a kdor ni tega sam skusil, si niti ne more predstavljati one težkoče in muke, ki jih je moral slovenski kmet prestati — a vse to so morali naši pradedi prenašati stoletja. Sem in tam so sicer skušali otresti težki jarem, a takšna vstaja je imela navadno žalosten konec — večina je morala plačati ta korak s smrtjo. Tako so naši pradedi živeli dolga leta, misleč, da kdor se je rodil kot kmet, je obsojen, da mora težkoče prenašati.

Zanimivo je, da so duhovni, ki so ravno sedaj zopet zastavili vse moči, da si zaslužijo kmeta, takrat vedno in vedno učili kmeta, da naj bode svoji gospodi pokoren, da naj mirno prenaša vse to zlo in da naj zvesto služi svojim zatiralcem. Bili so seveda za to pošteno plačani. Naši pradedi so bili zelo pobožni in v svojih stiskah in nadlogah so iskali utehe pri bogu, ali ta pomoč, kakor znano, ni dolgo, dolgo prišla — saj bog je visoko in car daleč, kakor pravi ruski kmetič.

Po dolgih, dolgih letih, polnih muk in trpljenja, doživel je nazadnje i slovenski kmet dobo, ko je postal ravnopraven z vsemi drugimi stanovi in danes uživa kmet iste pravice, kakor meščan in **zavzema eno najbolj važnih mest v slovenskem narodu.**

Glede na to stališče pa, ki ga danes slovenski kmet zavzema, je dolžnost zlasti

kmetskega naraščaja, da skuša doseči to, da bi živel v duhu časa, **da bi kot napredni, svobodni in izobraženi kmetje povzdignili kmetiski stan na ono mesto, katero mu danes v človeški družbi pripada.**

Ako hoče kmetiski naraščaj to doseči, potreba mu je v prvi vrsti **izobrazbe**. Na izobrazbo se pri našem kmetiskem stanu popolnoma pozablja. Vedno in vedno se vzdržuje še stari nazor, da se kmetu ni treba nič učiti, kakor da bi bil to stan, pri katerega delu bi ne bilo treba nič misliti in bi se delalo kar mehanično, kakor kakšen stroj. Ali temu ni tako! Tudi kmet potrebuje učenja in je vse polno najrazličnejših vprašanj, katera mora vsak kmet dobro znati, ako hoče dobro voditi svoje gospodarstvo in noče biti navezan na večne dolgove. V prvi vrsti je potreba, da bi kmetiski fantje kolikor mogoče v velikem številu obiskovali gospodarske šole, tako, da bi nobeden ne prevzel gospodarstva brez primerne strokovne izobrazbe. Danes obiskuje še tako majhno številce gospodarske šole, da se ni čuditi, da gre marsikatero lepo gospodarstvo radi pomanjkanja izobrazbe rakovo pot. Izobraženi človek gleda popolnoma z drugimi očmi na vse, kar se vrši okoli njega ali na svetu sploh in svoje gospodarstvo vodi lahko tako, da ima od njega dobiček. Torej i učenje je velikega pomena za našega kmeta in se ne bi smelo tako zanemarjati, kakor se dosedaj, in potem ne bode tudi kmet slepo orodje v rokah duhovnov in drugih, kakor se to sedaj tako pogostokrat vrši. Za vzgled naj navedem samo češkega kmeta, ki raje nekoliko stotakov izda za izobrazbo svojih sinov, kakor da bi jih zbiral in v hranilnico nosil. — A ravno radi tega je pa tudi kmetiski stan na Češkem najbolj bogat in se ne da slepo voditi od duhovnov. Tisoče in tisoče čeških kmetiskih fantov obiskuje najrazličnejše gospodarske šole, a ti so tudi potem ponos češkega naroda. Češki kmetiski fantje imajo svojo organizacijo, v kateri jih je več tisoč združenih in to vodijo vse sami in niso v službi duhovnov in Rima.

Med našim kmetiskim stanom se tudi zelo malo ali skoraj nič ne čita. Teško, teško je najti kmetisko hišo, v kateri bi ne imeli kakšno dobro podučno knjigo; razven molitvenikov se sploh druge knjige ne vidi. Pogosto se sliši izgovor, da kmet ne more čitati, ker ima preveč dela in ko pride zvečer truden domov, se rad nekoliko odpočije. Toda to so večkrat že samo prazne besede; priznavamo sicer, da mora kmet delati cele dneve, ali poglejmo nekoliko na drugo stran: Koliko ur presedijo kmetiski fantje in tudi starejši v gostilni pri pijači, pri brezpomembnem razgovoru, iz katerega mnogokrat pride do prepira in pretepa. In ni to izgubljen čas? Koliko več bi kmetiski fantje pridobili, ako bi ta čas prebili vsaj deloma pri knjigah ali pa v kaki drugi družbi. Družbeno življenje na vasi se mora vedno gojiti, toda to ne sme biti na škodo izobrazbi, ampak mora to pospeševati. Radi tega ni potreba cele ure presedeti v gostilnah v dimu in pri polnih litrih, kar ne koristi nobenemu, ampak vsem samo škodi. Poznal sem vas, v kateri so hodili tamošnji kmetje vsak večer v gostilno, ali kakor hitro je bilo pol desetih, so vedno vsi odšli domov. Tam ni bilo nobenega pijanca, niso igrali karte itd., a kmalu se je opazilo, da so prebivalci te vasi najbogatejši med vsemi bližnjimi kmeti, imeli so vzorna gospodarstva, vzorno urejeno občinsko delovanje, tako so jih stavili vedno za vzgled drugim češkim občinam.

Dalje je potreba, da se vsi vaščani kolikor mogoče udeležujejo vseh shodov in sestankov, ki se vrše v vasi, zlasti pa odrasla mladina, kajti ob takih prilikah se najlažje skupno pogovori o težkočah in željah vaščanov, za katere se potem skupno bojuje, kajti le na ta način se da nekaj doseči, nikdar pa s prepiri in pretepi. Na svoj stan je treba biti ponosen, ali nikdar v nadutosti in ošabnosti, ker to le škoduje. Nikdar se ne sramuj, da si sin kmetiskih staršev, ponosen bodi na to, ali pri tem ne ošaben, kar je najgrja lastnost mladega fanta.

Nad vse ti pa naj bode narodnost. Vedno in povsod poučarjaj, da si kmetski sin slovenskega naroda, v katerem tvoriš večino in katerega bodočnost je od tebe odvisna. Kmet je naredil, da je češki narod tako močan in s ponosom zre vsak Čeh na ta stan, a dolžnost slovenskih fantov je, da store isto s slovenskim narodom. Narodna zavest in neomajano, trdno stališče glede na narodnost, to bodi najlepša dika slovenskih fantov in deklet. Čuvajte zemljo, katero so si s krvavimi žulji priborili naši pradédje in očetje, kajti zemlja nas dela samostojne, trdne in zavedne slovenske gospodarje in ne sužnje različnih gospodov.

Posojilnica v Ribnici.

II.

Zadnjič smo dokazali, da je pri stari posojilnici v Ribnici vse v najlepšem redu. Povedali smo, da ima posojilnica čez 3 milijone kron vlog in da za varnost vlog jamčijo zadružniki z deleži za 81.000 K, potem z rezervnim zakladom 167.000 K, dalje jamčijo še posebe vsi člani načelstva osebno in z vsem svojim premoženjem za 600.000 K in naposled, da so posojila po zadružnih pravilih popolnoma zavarovana. Vsak človek torej vidi, da vlagatelji ne morejo izgubiti niti vinarja. — Recimo, kar pa ni res, torej za vzgled recimo, da bi posojilnica imela do 800.000 kron izgube, to bi se vsa ta izguba lahko poplačala iz deležev, iz rezervnega zaklada in iz premoženja članov načelstva in od vlog ne bi bilo treba vzeti niti vinarja. Po pravici smemo torej reči, da je posojilnica v Ribnici, močan, zanesljiv in vsega zaupanja vreden denarni zavod.

In vendar se je našel nekdo v ribniškem okraju, ki je začel staro posojilnico v Ribnici sumničiti in je o njej raztrosil neresnične vesti v svet. Vsak Ribničan in okoličan ve, da je v stari posojilnici vse v redu in da ni prav nobenega povoda, napadati jo. Nič ne rečemo, če kdo kaj graja, kar je graje vredno, ali hudobnost je, ako kdo lažnjive vesti raznaša po svetu. To veliko hudobijo sta storila dva lista, to sta »Domoljub« in »Slovenec«. To hočemo dokazati.

»Domoljub« je pisal, da je posojilnica v Ribnici posodila Riemancem 75.000 kron! Pomislite, celih 75.000 K! To ni kar si bodi. Ali to ni res. Izkazalo se je namreč in v knjigah smo se prepričali, da je posojilnica res nekemu Riemancu posodila celih 4500 K, ne pa znesek 75.000 K. Posojilnica je posodila teh 4500 K proti vknjižbi na prvem mestu, torej je to posojilo popolnoma varno. Ako bi »Domoljubov« poročevalec šel gledat v zemljiške knjige, izvedel bi tam sam resnico. Ali »Domoljub« je katoliški list in ako se katoliški list zlaže za celih 70.500 K, potem

takemu katoliškemu listu ne moremo nič več verjeti.

Potem je že vsem Slovencem znano, da je posojilnica kupila Zandonatijevo posestvo v Celju, in koj se je oglasil »Domoljub« in je začel pisariti, da bo posojilnica imela izgubo. To je pripovedoval ta katoliški list, četudi ni imel nobenega dokaza pri rokah. Pa pogledjmo, kako je s tem posestvom.

Posojilnica je posodila na Zandonatijevo posestvo v Celju 85.000 K proti vknjižbi. In poleg tega je še vknjižena na Zandonatijevem posestvu v Sevnici na prvem mestu. Ali je morda posojilnica več posodila, kakor je posestvo vredno? Da vidimo, saj je račun jako lahek. Posestvo v Celju je bilo po sodno zapriseženih cenilih cenjeno na 349.447 K, posestvo v Sevnici pa na 46.000 K. Zandonatijevo posestvo je torej vredno skupaj malone 400.000 K. Vsak človek torej vidi, če je kako posestvo cenjeno in vredno 400.000 kron, da je vsaka izguba izključena.

Ali Zandonati je moral svoje posestvo prodati, a posojilnica je bila tako pametna, da je to posestvo kupila in kupila je tem raje, ker je celo posestvo dobila za malo vsoto 105.050 K. Zdaj pa računimo. Svet se tam prodaja po 8 K 1 m², a posojilnice ne stane niti po 2 K 1 m². Pri tem niti ne upoštevamo, koliko bo posojilnica dobila iz rudosledov, koliko za hmelj, kar bo precej izdalo, ampak to le mimogrede omenjamo, da ljudje spoznajo, da je posojilnična terjatev vsestranski zavarovana. Posojilnica je izprevidela, da bo naredila ogromen dobiček in zato je kupila posestvo, in ravno to je vzrok, da jo tako neizmerno zavidajo njeni sovražniki.

Ako vso stvar dobro preudarimo, lahko rečemo, da je Zandonatijevo posestvo toliko vredno, da bi se na nje brez skrbi smelo posoditi 300.000 K. Ker pa je posojilnica zdaj za posestvo dala bornih 105.050 K, potem razvidi vsak človek, da posojilnica ne more izgubiti niti vinarja.

Vprašanje je torej zdaj, kaj je vendar vzrok, da se »Domoljub« s tako silo zaganja v staro posojilnico v Ribnici in zakaj jo sumiči. Odgovor je jako lahek. — Danes vemo, da je »Domoljub« vedoma in namenoma neresnico pisal. Prvič se je prav zlagal, ko je pisal, da je posojilnica nekemu Riemancu posodila 75.000 K. Izkazalo se je namreč, da mu je posodila le 4500 K. Zlagal se je torej ta katoliški list za celih 70.500 K. — Drugič se je zlagal, ko je pisal, da bo imela posojilnica izgubo pri Zandonatijevem posestvu, kajti izkazalo se je, da se je v računu zmotil za dobro četrť milijona kron.

In zakaj je »Domoljub« to storil, zakaj je napačno poročal? Storil je to zato, ker je hotel ljudi zbegati in ker je hotel izpodkopati pri ljudstvu zaupanje, katero imajo Ribničani in okoličani v svojo staro posojilnico. Pisaril je o neki izgubi, o ka-

teri še nihče nič ne ve, samo da bi ljudi zbegal, da bi denar jemali iz stare posojilnice in ga nosili v klerikalno posojilnico. Ako bi »Domoljub« pošteno mislil, moral bi počakati, da se vsa reč konča, to je, da posojilnica posestvo razproda. Posojilnica bo itak Zandonatijevo posestvo prodala in o tem natančen račun položila, in potem bo lahko vsakdo videl in sodil, da je posojilnica dobro in razumno gospodarila. »Domoljub« bi torej moral počakati in potem soditi.

Zalostno je, da so nekateri ljudje klerikalcem verjeli, kajti našlo se je ljudi, ki so se dali prestrašiti in zbegati in so res dvigali denar iz stare posojilnice. Tako hujskanje obsojamo odločno, še bolj pa to obsojamo, ker vidimo, da klerikalci hujskajo iz političnega strankarstva, ko bi vendar sosedje, četudi so po političnem mišljenju ločeni, morali v miru živeti in si na poštenju ne škodovati. Tako se ne sme delati v javnem življenju. Katoliški »Domoljub« naj bi si preudaril božji nauk, da človek ne sme po krivem pričati zoper svojega bližnjika, da torej tudi on ne bi smel neresnice pisati o drugih ljudeh in posojilnicah. Danes meni, jutri tebi, kajti če bomo tako delali, potem se utegne zgoditi, da ljudje ne bodo imeli zaupanja v nobeno klerikalno posojilnico.

Še par besed prihodnjic.

Politični pregled.

Borba za slovensko vseučilišče.

Kakor znano, je vlada predložila poslanski zbornici zakonski načrt, s katerim se ima ustanoviti pravniški oddelek laškega vseučilišča na Dunaju. Jugoslovanski poslanci ne nasprotujejo ustanovitvi tega zavoda, zahtevajo pa, da se ta zavod ne ustanovi v Trstu, ki leži na slovenskem ozemlju, in da se istočasno z laškim reši tudi slovensko vseučiliško vprašanje. Ker je bila vlada gluha na vse slovenske zahteve, so se že vsi jugoslovanski poslanci združili in so izvolili poseben vseučiliški odsek, ki se ima pečati izključno samo z vseučiliškim vprašanjem. Ta odsek je sestavljen tri točke, katerih izpolnitev je pogoj, da jugoslovanski poslanci pripuste rešitev predloge glede laškega vseučilišča. Te točke so: 1. Pripoznanje veljavnosti na zagrebškem vseučilišču položenih izpitov v Avstriji; 2. ustanovitev službenih mest na češkem vseučilišču v Pragi in na poljskem v Krakovu za one slovenske učenjake, ki bodo določeni za profesorje na bodočem slovenskem vseučilišču v Ljubljani in 3. obvezna obljuba vlade, da bo v Ljubljani ustanovila vseučilišče, kakor hitro bodo dani vsi predpogoji. Te zahteve so proglasile za svoje tudi vse v »Slovenski Enoti« združene stranke in jih bodo z vso silo podpirale. Na vladi je sedaj ležeče,

da sprejme te slovenske pogoje, ali pa prično Jugoslovani in z njimi združeni Čehi v parlamentu obstrukcijo, kar bi vladi povzročila silne nepravilike in sitnosti.

Hrvatje za Slovence.

Preteklo nedeljo je bil na zagrebškem vseučilišču velik shod, ki se ga je udeležilo vse dijaštvo in zastopniki profesorskega zbora. Na shodu se je razpravljalo o jugoslovanskih vseučiliških vprašanjih. Na zborovanju so med drugimi govorili profesor dr. Šilović, pravnik Angjelinović in Slovenec Magdič. Končno je bila sprejeta rezolucija, v kateri se zahteva, naj avstrijska vlada prizna zagrebškemu vseučilišču enakovrednost z avstrijskimi in naj čim najpreje ustanovi v Ljubljani slovensko vseučilišče.

Nekaj iz Madžarske.

Poročali smo že, da je na Ogrskem pri zadnjih državnozbornih volitvah zmagala na vsi črti stranka, ki jo je nedavno preje ustanovil ministrski predsednik grof Khuen. Ta stranka je Avstriji prijazna in ni nasprotna zvezi z avstrijsko državno polovico. Kdor pozna razmere na Ogrskem, se mora čuditi, kako je mogla tamkaj taka stranka dobiti večino, ko je vendar znano, da bi pretežna večina Madžarov rada Avstrijo potopila v žlici vode. Če pa se uvažuje, da je pri ogrskih volitvah sodelovala — armada, potem ne more biti človek v nobenih dvomih glede vprašanja, kako so se te volitve vršile. Z nasilstvom in nečuvenimi sleparijami! Upravičeno se lahko trdi, da si je vlada svojo večino v poslanski zbornici naravnost prigoljufala in priropala. In ta zbornica je imela v četrtek svojo prvo sejo. Predsedoval je najstarejši izmed poslancev, 96letni Madaras. Imel je običajni govor in v tem govoru si je upal mož vladi povedati v obraz resnico. Rekel je, da pozdravlja samo tiste poslance, ki jih je v zbornico poslala prava nepokvarjena narodna volja, ter zalučil vladi v obraz očitjanje, da si je pridobila večino pri volitvah s sleparijami in nečuvenimi nasilstvi. In vlada si ni upala na ta očitjanja odgovarjati. Ali imamo v Avstriji poslance, ki bi si upal tako nastopati proti vladi? Dvomimo!

Zveza med Turčijo, Bolgarsko in Srbijo.

Berolinski listi poročajo, da se je med Turčijo, Bolgarsko in Srbijo sklenila tesna zveza, ki se obrača v prvi vrsti proti Avstriji. Ta zveza se ne tiče samo gospodarskih, marveč tudi vojaških vprašanj. Zveza je bila baje sklenjena pod vplivom Rusije. V kratkem se bo baje stvar službeno razglasila. Dotične pogodbe so bile baje podpisane pri obisku turškega prestolonaslednika Jusuf Izedina v Belgradu in v Sofiji.

Vabilo na XXV. redno veliko skupščino

in obenem

jubilejno slavnost „Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani“ v nedeljo, dne 3. julija 1910 ob 10. uri dopoldne v Ljubljani, v veliki dvorani „Narodnega doma“.

Sporod.

1. Nagovor prvomestnika.
2. Tajnikovo poročilo.
3. Blagajnikovo poročilo.
4. Poročilo nadzorništva.
5. Volitev članov v družbeno vodstvo.¹⁾
6. Volitev nadzorništva (5 članov).²⁾
7. Volitev razsodništva (5 članov).³⁾
8. Slučajnosti.

Vodstvo »Družbe sv. Cirila in Metoda«, v Ljubljani, dne 28. maja 1910.

¹⁾ Iz vodstva izstopijo letos gg.: Andrej Senekovič, dr. Ivan Merhar, Fr. Pahernik, dr. Gregor Žerjav. Umrl je dr. Karel Bleiweis vitez Trsteniški, odpovedal pa se je radi premestitve g. prof. Fr. Vajda. Voliti je torej šest odbornikov, štiri za dobo treh let, dva za dobo dveh let.

V odboru ostanejo še gg.: Fr. Črna-goj, dr. Ernest Dereani, Greg. Einspieler, Aleksander Hudovernik, Luka Svetec, Ivan Vrhovnik.

²⁾ V nadzorništvu so bili gg.: dr. Fr. Ilešič, dr. Ferdo Müller, Matija Prosekar, dr. Vladimir Ravnihar, Miloš Stibler.

³⁾ V razsodništvu so bili gg.: dr. Vinko Hudelist, Jakob Kogej, Karel Šavnik, dr. Fr. Tekavčič, dr. Karel Triller.

* * *

Dostavek: Dne 1. in 2. julija se priredi obrambni tečaj, h kateremu je dostop dovoljen samo proti osebnemu povabilu.

V soboto, dne 2. julija, ob 8. zvečer bo prijateljski sestanek na vrtu »Narodnega doma«.

V nedeljo, dne 3. julija, popoldne ob 3. je pričetek velike ljudske slavnosti v Tivoli, katero prirede v korist družbi sv. Cirila in Metoda narodne dame iz vseh slovenskih pokrajin.

Razgled po Slovenskem.

r Deželni glavar Šuklje se umiče! Opetovano smo že dokazali, da je deželni glavar Šuklje, ki zastopa v poslanski zbornici Belo Krajino, eden najslabših

poslancev med itak slabimi klerikalnimi ljudskimi zastopniki. A ravno Bela Krajina bi potrebovala poslanca, ki bi se krepko zavzemal na Dunaju za njene koristi, zakaj ni je na Slovenskem pokrajine, ki bi bila od države tako zapostavljena in zapuščena, kakor je Bela Krajina. Belokranjecem se že desetletja obljubuje železnica in pred leti se je vlada celo obvezala, da zgradi železnico najkasneje do 1. 1911. Toda o tej železnici še danes ni duha ne sluha. Če bi bil Šuklje za kaj, če bi mu bile pri sreči koristi svojih volilcev, bi bil vedno in vedno pritiskal na vlado, da bi izpolnila to svojo obljubo. A kaj je storil? Vsa dolga tri leta, odkar je poslanec, ni ganil s prstom, da bi se uresničile zahteve njegovih belokranjskih volilcev. Kakor se zdi, je mož sedaj uvidel, da ni sposoben za poslanca, zato je končno odložil svoj mandat in v nekaj tednih bo razpisana nadomestna volitev v državni zbor v njegovem volilnem okraju. Upamo, da si to pot zberemo belokranjski kmetje za poslanca moža iz svoje srede, moža, ki temeljito pozna njihove križe in težave, ki bo imel sree za kmeta in ki bo tudi odločno in neustrašeno znal zastopati koristi svojih volilcev na cesarskem Dunaju. Takšnega sposobnega moža za poslanca seveda ni najti v klerikalnih vrstah, zato bo treba, da si Belokranjci izbere svojega zastopnika izmed onih mož, ki so neodvisni, ki živijo med njimi in ki se ne obešajo za duhovniške škricke, kakor je to delal dosednji njih poslanec Fran Šuklje, ki je postal plemenitaš zato, ker je prikimal k vsemu, kar so sklenili vlada in klerikalci, ne glede na to, ako je bilo to koristno za kmeta vobče in za njegove volilce še posebej.

r Velike sokolske zlete smo imeli preteklo nedeljo v Ljubljani in Gorici. Vsi zleti so uspeli nad vsako pričakovanje, saj pa se jih je tudi udeležilo nad 1000 krepkih Sokolov. Klerikalci seveda kaj takšnega ne morejo prirediti, zato jih tare bleđa zavist, zato skušajo po svojih listih te sokolske prireditve osmešiti. Mi jim privoščimo to veselje, le naj omalovažujejo sokolsko gibanje, a prišel bo čas, ko bo prav sokolsko delo prebudilo narod in ga iztrgalo iz klerikalnih krempljev.

r Celjski nemčurji proti Slovencem. Celjski »Sokol« si je zgradil svoj dom v celjskem predmestju Gaberjah. Ob otvoritvi svojega doma namerava prirediti dne 14. in 15. avgusta veliko sokolsko slavnost. Za to so zvedeli tudi celjski nemčurji in mestni magistrat se je požuril, da bi vrgel Slovence poleno pod noge. Prepovedal je namreč omenjene dni nositi po mestu društvene in narodne znake, nastopati v sokolskem kroju in hoditi po ulicah v gručah po več nego 5 ljudi. S to prepovedjo mislijo Celjani preprečiti sokolski zlet. Če se jim bo to posrečilo, je dvomljivo, zakaj nad celjskim mestnim magistra-

tom so hvala bogu še druge oblasti, ki imajo še tudi govoriti v državi.

r **Združena Slovenija** se nam pokaže na veliki Ciril - Metodovi jubilejni veselici v Tivolskem gozdu. Tam se bodo spoznali in spoprijateljeli Primorci, Korošci, Štajerci in Kranjci. Za potrjevanje pobratimstev bodo skrbeli šotori. Lepe Primorke, Korošice, Štajerke, Dolenjke in Gorenjke v narodnih nošah so izvzete, ker bodo imele polne roke dela. Za prijazen nasmehljaj pa si bodo že vzele časa. Kdor ne pride na jubilejno slavnost, ne bo mogel reči, da je videl največjo slovensko veselico tekočega stoletja, pa naj živi preko leta 1999.

r **Naša narodna čast zahteva**, da proslavimo 25letnico vseslovenske obrambne družbe sv. Cirila in Metoda z združenimi močmi. Dne 3. julija se zbere v Ljubljani vsa Slovenija, namreč vse, kar med nami res narodno čuti. Slovenke in Slovenci! Pripravljajte se širom domovine na to praznovanje. Darujte en dan na oltar domovine! Saj pa dobite tudi vsestransko odškodnino za težave in stroške potovanja. Tako veličastne veselice še nikoli ni bilo nikjer na Slovenskem. Vse blage narodne dame v Ljubljani, po celi Kranjski in po vseh slovenskih deželah, posebno v Trstu, Gorici, Celju itd. se trudijo za sijajno proslavo tega dne. Slovenke, ve glavna opora naše ljubljene družbe, delajte posebno v področju podružnic za impozantno udeležbo! Skrbite pa tudi za jubilejna darila, da se ta dan postavimo pred domačimi in tujimi nasprotniki.

r **Vino na veliki Ciril-Metodovi veselici** bo zastopano iz vseh slovenskih gor. Pripeljejo ga Slovenke iz Ptuja, Gorice, Krškega, posebno mnogo pa požrtvovalne Novomeščanke. Žeje torej ne bo treba trpeti. Darovalke bodo prodajale vsaka svoje vino v lastnih šotorih, tudi na kozarec. Vendar pa se rodoljubi že danes prosijo, naj se ne zbirajo le okrog svojih domačih šotorov, temveč naj počaste tudi marljive Ciril-Metodove prijateljice po drugih šotorih, njim v počestčenje, sebi v veselje.

r **Zglasnice, glasovnice in vabila** za jubilejno skupščino so razposlana vsem p. n. zastopnikom in pokroviteljem, kojih naslovi so družbeni pisarni znani. Če kak opravičeneec teh tiskovin ni prejel, naj se ne huduje, pride naj le ob priliki skupščine v pisarno družbe sv. Cirila in Metoda, kjer se mu bo radevolje postreglo. Nekaterim zastopnikom se omenjene tiskovine radi pomanjkanja naslovov niso mogle dostaviti.

r **Za Ciril - Metodov obrambni sklad** so se prijavili sledeči p. n. gg.: 709. C. kr. notarska pisarna v Črnomlju (plačala 200 kron); 710. Učiteljsko društvo za ljubljanski okraj (plačala 200 K); 711. Narodni pipec v Mariboru (plačala 200 K); 712. Podružnica družbe sv. Cirila in Metoda v

Metliki; 713. Posojilnica v Celju (plačala 200 K); 714. Podružnica v Škofji Loki (perferanca); 715. Podružnica v Kranjski gori; 716. Učiteljsko društvo za goriški okraj (plačala 200 K); 717. Okrajno učiteljsko društvo v Radovljici; 718. Moška podružnica v Idriji; 719. Delavsko konsumno društvo pri Sv. Jakobu v Trstu (plačala 50); 720. Učiteljsko društvo za ptujski okraj (plačala 33 K); 721. Podružnica Trnovo - Ilirska Bistrica; 722. Pedagoško društvo v Krškem (plačala 200 kron); 723. Podružnica Cerklje - Čatež (plačala 200 K).

r **V posnemanje!** Ciril - Metodovemu obrambnemu skladu se je prijavil III.a razred mestnega liceja povodom 25letnega jubileja družbe sv. Cirila in Metoda, ter je nabral takoj 100 K. — Mladina, posnemaj vrle mlade rodoljubke!

r **Podružnica »Družbe sv. Cirila in Metoda«** za Škofljico, Laverco, Rudnik in Ig priredi v nedeljo, dne 26. t. m., na senčnatem vrtu g. V. Ogorelea v Škofljici veselico s tem-le sporedom: 1. Od 2. do 3. popoldne sprejem došlih društev in gostov. 2. Ob 3. pričetek veselice z godbo, srečolovom, korijandolom, prosto zabavo, plesom itd. — Pri veselici sodeluje iz prijaznosti pevsko društvo »Slavec« iz Ljubljane. Vstopnina: k veselici 40 vin., društva prosta; k plesu na plesni oder 10 vin. Ker je čisti dobiček namenjen v korist »Družbe sv. Cirila in Metoda«, se preplačila hvaležno sprejemajo.

r **V tukajšnji bolnici** je v četrtek po teški operaciji umrl gosp. Konrad Rozman, davčni upravitelj v Mokronogu. — Pokopali so ga v petek. Pokojnik je bil navdušen narodnjak in zvest somišljenik narodne stranke. — Pokoj njegovi duši!

r **Nikomur krivice!** Naše načelo je, da nečemo nikomur delati krivice, tudi ne političnemu nasprotniku. Zato drage volje priobčujemo to-le pismo: »Dragi prijatelj! Nekdo mi je poslal zadnje številko »Slovenskega Doma«, katera se bavi pod naslovom: »Ljudski osrečevalje« z mojo osebo. Kakor veš, jaz za svojo osebo ne tožim in ne pošiljam popravkov, naznamim Ti pa, da se tukaj ne gre za mojo terjatev, ampak za terjatev mojega klienta g. Huberta Mihiča, ki mi je izrečno in sicer dvakrat brzojavno naročil, naj proti toženemu slikarju uvedem sodne korake. Gospod Hubert Mihič je moj stalni klient in bi storil enako kakor jaz, vsak drug odvetnik. Ker si svoj čas rekel, da nočeš nobenemu krivico delati, Ti to sporočim. Odličnim spoštovanjem dr. Pegan.«

r **Delo si hrani vsakdo rad.** Tudi naše gospodinje si rade privoščijo razne olajšave. Možki to tembolj odobrujejo, ako so vsled tega boljše postreženi. Izdelek, ki temu odgovarja, so sloveče »Pekatete« in ni čuda, da se v naših gospodinjstvih vedno bolj udomačujejo. Rekli bi, da je že skoraj popolnoma izginil predsodek proti

tovarniškim izdelkom, odkar nas streže »Prva kranjska tovarna testenin v Ilirski Bistrici« s svojimi izbornimi izdelki.

r **Čebelarstvo** ni nikjer v Avstriji tako zanemarjeno kot pri nas, akoravno ima najboljše čebelno pleme. Pridobivanje medu se vrši na tako zastarel način, da se dober pridelek pokvari in vsled tega po sramotno nizkih cenah oddaja. Da se temu odpomore, ustanovila se je v Ilirski Bistrici na Notranjskem čebelarska zadruga, ki si je naredila nalogo, vosek, med in čebele svojih članov razpečavati. Razposojevala bo tudi onim svojim članom, ki čebelarijo, na rojitev posebne vrste panjev, vsed česar ji bo mogoče za pridelke v takih panjih boljše cene plačevati. Pomagano bo zlasti onim čebelarjem, ki se poslužujejo priprostih panjev, ne da bi bili primorani učiti se udobnega čebelarstva. Razven tega bo imela zadruga v zalogi vse potrebščine za napredno čebelarstvo. Dosedaj je pristopilo 170 članov, kar pa nikakor ne zadostuje, da bi začela poslovati v onem obsegu, kot si so ga ustanovitelji načrtali. Naše čebelarje pozivljamo, da pristopijo k zadrugi v čim večjem številu, ker le od tega je odvisno, da se zamore zadruga plodonosno razviti. Sprejemajo se ne le člani s Kranjskega, temveč iz cele Avstrije in Ogrske. Delež znaša 10 K in se zamore plačevati v obrokih. Prvi obrok je 2 K. Ko zadrugnik izstopi, dobi povrnjen cel vplačan delež. Pravila dobi vsakdo pri »Čebelarski zadrugi« v Ilirski Bistrici.

r **Premovanje konj v mesecu juniju.** Poroča se nam, da se vrše državna premovanja konj v naslednjih krajih: dne 24. junija v Bohinjski Bistrici, 25. junija v Kranju in 27. junija v Mengšu. Nadalje priredi konjerejska zadruga v Lescah premovanje konj zadrugnih članov dne 23. junija v Lescah in konjerejska zadruga na Igu premovanje konj zadrugnih članov dne 28. junija v Škofljici. Premovanje se prične v vseh krajih ob 8. zjutraj.

V seji, dne 31. januarja je v imenu naprednih poslancev predlagal g. E. Gangl, naj se odpravijo poslanske dijete, ki znašajo vsako leto najmanj 50.000 K. In kaj je voditelj klerikalne stranke dr. Šusteršič na to rekel? — Da ni za odpravo dijet, zakaj brez dijet bi ne bilo prida poslancev, ne prida deželnih odbornikov in ne prida žezelnega glavarja. — Volilec, sedaj pa sodi sam, kateri poslanci so boljši ljudski zastopniki, klerikalni ali napredni? — Napredni poslanci hočejo ljudstvo zastopati in tako davkoplačevalcem na leto najmanj 50.000 kron prihraniti, klerikalni poslanci pa ljudstvo zastopajo samo za dobre mastne plače.

Dolenjski novičar.

d Iz Mokronoga: Dne 10. julija 1910 prihite dolenjski »Sokolci« v naš trg. — Z velikim veseljem pričakuje vsakdo, ki se ogreva za neumorno delo naših »Sokolov«, ta zlet »Novomeške Sokolske župe«. — Upamo, da ga ne bo, kdor čuti naprednost in narodnost, ki bi ne prihitel ta dan v Mokronog, da pridobi, ko bo gledal vrste čilih »Sokolov«, novega poguma in novega navdušenja. — Na zdar!

d Iz Travnika. V nedeljo, dne 19. junija so prodali Lunačkovi dediči občeznano gostilno s posestvom v Travniku na prostovoljni javni dražbi. Hišo in posestvo je kupila spoštovana in priljubljena gospa c. kr. poštarica M. Koyjeva za 28.500 K. — Vaščanje pozdravljamo ta korak delavne in napredne gospe, kateri želimo obilo uspeha z novim podjetjem. Gostilna je na najlepšem prostoru v Travniku, tik pošte ter ima prav lepo prenovljene in prostorne lokale. S tem je povzdignjen promet in ugled naše vasi.

Novice iz kočevskega okraja.

d Občni zbor »Kočevske posojilnice« se je vršil minulo nedeljo ob tako obilni udeležbi, kakor doslej še nobeden. Denarni promet leta 1909 znaša 815.511 K 25 vin. Ker obstoji zavod šele drugo leto, kaže samo promet, da se prav dobro razvija.

d Ob priliki občnega zbora slišali smo poudarjati prav posebno, naj vsi člani in vsi Slovenci iz okraja, kupujejo v tukajšnji slovenski trgovini, ki se nahaja v posojilniški hiši. Navzoči so si dali obljubo, da tako store in — tako naj tudi bode.

d V Kočevju se snuje podružnica Ciril-Methodove družbe. Želi se, da se pridno priglašajo člani, ker kdor hitro da, dvakrat da. Če bodo Slovenci v Kočevju in okolici pokazali pri ustanovitvi Ciril in Methodove podružnice požrtvovalnost in agilnost, pričelo se bo po Kočevskem okraju popolnoma novo življenje. Braniti moramo znati naše pravice, da nas ne bodo več nasprotniki pobijali na cesti ali celo v lastnih hišah, kakor se je to do sedaj godilo.

d Vedno večje zanimanje se kaže za časopis »Slovenski Dom«. Za danes omenimo samo to: dolžnost vsakega Slovenca v Kočevju in okolici je, da postane naročnik tega časopisa. Naročila se sprejemajo tudi v »Kočevski posojilnici«.

d Pod tovorni voz je padel nad Gorenjo vasjo in Kočevjem dimnikarski pomočnik tako nesrečno, da je bil kmalu na mestu mrtev. Dotični voznik je v preiskovalnem zaporu, ker nezgode ni nikomur prijavil.

Gorenjski novičar.

Novice iz Št. Vida nad Ljubljano.

g Adijo Pagatelj! Pretekli teden je pobral iz Št. Vida šila in kopita »profesor« Pagatelj ter šel, kakor nam je »Domoljub« nedavno povedal, za hlapec v Kranj. Mi mu seveda želimo srečno pot in obilo sreče, še bolj prisrčno pa želimo, da bi jo za njim prejkoprej popihal še Zabret, kar bi bilo neprecenljive vrednosti za vso župnijo, posebno pa za nas davkoplačevalce.

g Obsojena »Marinarica«. Štiriindvajset ur zapora in poravnava sodnih stroškov je prisodilo c. kr. sodišče »Marinarici« in Zabretovi ljubljenci, Ivanki Habetovi iz Št. Vida, ker je obdolžila gospodično Ivanko Bonča, da je le-ta kradla cvetice na Telovo iz nekega znamenja. Pa naj še kdo reče, da Zabretovi nauki ne rodavajo res obilice dobrih sadov.

g Župnik Zabret popravlja. Klerikalni odvetnik in deželni odbornik, dr. Pegan, je pri obravnavi proti »Slovenskemu Domu« pred sodiščem naglašal, da popravki po § 19. t. z. nimajo prav nobene vrednosti, češ, da tudi tat in ubijalec, ki se mu je dejanje dokazalo, lahko pošlje na podlagi omenjenega paragrafa popravek, da ni kradel in da ni nikogar ubil. Takšna je torej vrednost zloglasnega paragrafa 19. Župnik Zabret pa se poslužuje tega paragrafa in nam pošilja ta-le popravek: Glede na notico »Zabretova brezvestnost«, priobčeno v letošnji št. 20 vašega lista pod zglavjem »Novice iz Št. Vida nad Ljubljano« in na notici »Še nekaj« in »Nekoliko odgovora župniku«, priobčeni v letošnji št. 22 vašega lista pod istim zglavjem, zahtevam, da priobčite v prvej ali drugej prihodnjem številki svojega lista na zakonitem mestu in v zakonitej obliki sledeči popravek: Ni res, da bi bil jaz utrgal kdaj bodisi Luciji Čepelnik, bodisi komurkoli drugemu, ki je delal pri meni kaj na zaslužku. Res pa je, da je Lucija Čepelnik, izvedši o noticah v »Slovenskem Domu«, prišla dne 30. pr. m. k meni in izjavila, da ona ni nikoli pripovedovala nikomur ničesar, kar navajajo gori navedene novice, zatrdila pa mi je, da je zahtevala od mene za svoje delo zaslužek, katerega je od mene brez ugovora sprejela. Zaslužek je znašal K 4.80, kar sem ji takoj izplačal po skončanem delu. — Št. Vid nad Ljubljano, dne 3. junija 1910. — Valentin Zabret, župnik.

Ta popravek priobčujemo zato, da napravimo z njim mnogo zabave in smeha vsem onim, kateri so čuli Čepelnikovo na svoja ušesa, s kakšno vneto je pripovedovala, da ji je Zabret res utrgal 2 kroni. Čul jo je pa lahko marsikdo, saj je ona to pravila vsakemu, kdorkoli jo je hotel poslušati. O tem ve povedati že skoro vsak otrok v Št. Vidu. Mi smo ta popravek že

zadnjič čitali v »Domoljubu«. To pa se nam je seveda zdelo tako čudno, da nismo prej mirovali, dokler se nismo o stvari natančno informirali. Bilo je pa tako - le: Zabret je zagrozil Čepelnikovi, da jo bo takoj izročil sodišču, ako ne prekliče vsega, kar je govorila o njem glede utrganege plačila. Te grožnje se je neuka ženica, ki se ne zna braniti, ustrašila ter je brez obotavljanja vse zapisala, kar ji je narekoval Zabret. Tako je torej nastal ta imenitni popravek. No, takih popravkov napiše Zabret lahko sto in sto, a z njimi bo le sebe blamiral, bralcem pa povzročil obilo smeha in zabave. Je pač ves njegov trud zastonj, kajti zamorca in Zabreta nobena še tako umetna »žajfa« ne opere.

Nadalje je nam Zabret poslal še ta popravek: Glede na notico »Kakšne razmere vladajo v naši šoli«, priobčeno v letošnji 20. številki vašega lista pod zglavjem »Novice iz Št. Vida nad Ljubljano«, zahteva podpisani, da priobčite v prvej ali drugej prihodnjem številki svojega lista sledeči popravek: Ni res, da krajni šolski svet z Zabretom in Klanfarjem na čelu ne vidi nič, ne sliši nič. Res pa je, da krajni šolski svet prav vestno opazuje delovanje v šoli in je z istim tudi povsem zadovoljen. Dalje ni res, da so se člani krajnega šolskega sveta spravili nad krajnega šolskega nadzornika, gospoda Josipa Matjana iz Vižmarjev, in pisali na okrajni šolski svet grozovito ovadbo, katero so podpisali s prošnjo, naj se ga odstavi. Res pa je, da se je okrajnemu šolskemu svetu poročalo o delovanju krajnega šolskega nadzornika. — Krajni šolski svet v Št. Vidu nad Ljubljano, dne 3. junija 1910. — Valentin Zabret, t. č. predsednik.

g Za krajnega šolskega nadzornika v Št. Vidu je imenovan na ljubo klerikalcem, in, kakor se je izrazil neki član okr. šol. sveta, radi ljubega miru, ki so ga šentvidski Zabredovci tako potrebni, profesor škofijskih zavodov, Knific. Ne imeli bi nič proti temu, da se na tako mesto imenuje profesor, dasi tudi navadni kmet to častno službo lahko opravi, a za tem grmom tiči zajec! Znano je, da se je že parkrat od gotove strani namigavalo, da bi bilo dobro, Bitenčevo ustanovo spraviti v nikdar plačane škofove zavode. A to ni tako lahko, za ta trd oreh streti je treba šolsko občino Št. Vid pripraviti, treba je primerne prilike in primerne zastopstva. Prilika, ki so jo gotovi znani gospodje pripravljali s tem, da so hoteli zidati novo šolo na Vovkovini, jim je spodletela, dasi je bilo preračunano, da naj se zato šola zida na prejemnem prostoru, da se čimprej spremeni v farovž in tako nudi prilika, iskati nekaj šolskih sob v škofovih zavodih. Kakor hitro pa bi Št. Vid iskal v zavodih šolske sobe, bi pa takoj to »dobroto« plačal z Bitenčevo ustanovo. Ta korak jim je spodletel, zato sedaj imenovanje zavodarja za

Razširjajte „Slovenski Dom“!

nadzornika. Toda tudi s tem se ne sme doseči visoka škofova želja po naših tisočakih. Šentvidski šolski občini pa kličemo: vedno na braniku in pazite na svojo last, ker znani volkovi v ovčjih oblačilih hodijo vedno okoli in iščejo prilike, kdaj bi zamogli požreti naše tisočake, ki nam jih je zapustil nepozabni Bitene.

g Od Save. Iz Črnuč se nam piše: Čudno je, da so nekateri duhovniki še vedno tako predrzni, kakor so bili v srednjem veku, ko je vsak človek mislil, da ga bo hudič vzel, če ne bo duhovniku za udarec roke poljubil. Tisti časi so že davno minuli, ko je vsak človek mislil, da je duhovnik višje, nadzemske bitje, ki nima s posvetnimi stvarmi ničesar opraviti. Ljudje so bili celo tako neumni, da so mislili, da je duhovnik drugače ustvarjen in da ni zmožen storiti kaj takega ko drugi moški. Kakor rečeno, tisti časi so minuli, in zato bi morala biti naša duhovščina nekoliko manj predrzna, pa malo bolj previdna. Kaj pa je ljudem dandanes do cerkve? Čisto nič! Ljudje prav dobro vedo, da se vsem duhovnikom vseh ver prav dobro godi na račun ljudstva. Protestantovski, budistovski, mohamedanski in poganski duhovščini se ravno tako dobro godi, kakor katoliški. Vse preživlja ljudstvo, ki samo dostikrat strada. Zato bi morala biti duhovščina, če že ne hvaležna, pa vsaj previdna, da ne draži ljudstva, od katerega živi. — Preteklo nedeljo pa se je vedel naš črnuški župnik tako, da je žalil celo občino. Če mu reš hodi ponoči kdo nagajat, potem naj prime nagajiveca, nikakor pa ne gre, da bi na prižnici napadal nedolžne ljudi. To si odločno prepovemo enkrat za vselej. Takih cerkvenih škandalov ne bomo več gledali. — Župnik pri Sv. Jakobu ob Savi pa menda tudi ni dosti boljši kot je naš. Zabavlja čez liberalce, pa škofove brošure priporoča. Kakor smo slišali, je imel v nedeljo pridigo samo o škofovih brošurah. Človek, ki priporoča kmečkemu ljudstvu rdečo škofovo brošuro, ne more biti dosti vreden. Nam kmetom je bil doslej znan samo en »položaj« in nismo »položaja« nikdar »spreminjali«. To delajo morda ljudje, ki cel dan nič ne delajo in so vsega siti. Za tiste naj bi škof pisal rdeče brošure, nas kmete pa naj pri miru pusti. To naj bi si zapomnil tudi župnik v Št. Jakobu. — Nikar ne mislite, gospoda, da bode z nami tako pometali, kakor so pometali vaši predniki z nevednim ljudstvom v prejšnjih stoletjih. Tisti časi so minuli in se ne vrnejo več. Zato pa vam svetujemo: bodite ponižni in ne izzivajte nas!

g Slovensko bralno društvo v Železnikih obhaja letos 25letnico svojega obstoja. V ta namen priredi društvo dne 24. julija t. l. večjo slavnost, za katero se že vrše priprave, da se ta društveni jubilej proslavi čim lepše. Prosimo tem potom

bratska društva, posebno bližnja, da se pri svojih prireditvah ozirajo na to. Obenem vabimo že danes, da se narodna društva, katerim je to le mogoče, te slavnosti udeležijo po svojih zastopnikih. — Potrebno je, da se tudi napredna, — posebno krajevno bližje si stoječa — društva in njih posamni člani medsebojno bolj spoznajo in v svrhu uspešnega dela tudi tesneje združijo. In prav ob takih prilikah, kakor je prireditev našega društva, se to najlažje doseže. Obenem se tu znova navdušimo, si pridobimo novega poguma za vztrajno društveno delo. Pokažimo ta dan, da nas vse veže vez bratstva in solidarnosti na podlagi dela za izobrazbo naroda. — Natančnejši spored slavnosti se v kratkem objavi. Danes naznanjamo le, da pri slavnosti sodeluje slavna godba c. in kr. pešpolka št. 47 iz Gorice. Torej dne 24. julija na svidenje v Železnikih!

g Iz Gor. Doline. Neki kranjskogorski dopisnik se v zadnjem času večkrat v »Dopoljubu« med kranjskogorskimi novicami rad obregne ob rateške razmere, ki ga pa prav nič ne brigajo. Svetujemo mu, naj da mir, saj je znan pregovor, ki pravi: Kar ne peče, ne pihaj. — Neka druga oseba, o kateri se govori, da bi rada postala župan v Kranjski gori, pa hoče tudi »komando imeti« nad rateškim županstvom, oziroma ondotnim občinskim odborom. — Temu pa rečemo: Roke proč od Rateč, če ne bode padlo po prstih, da bo joj! Zapomnite si to!

g Iz Stare Oselice. Umrli je v Stari Oselici štef. 41 dne 11. junija Anica Makuc po dolgi in mučni bolezni v cvetu mladosti. Blag ji spomin. — Strela je udarila dne 10. junija v češnjo, kake tri metre oddaljeno od hiše posestnika Pavla Šturma. Strela je omamila gospodarja in enega delavca, pa sta kmalu prišla k zavesti. Ta dan se je med hudo nevihto usipala tudi toča in je nekaterim posestnikom napravila precejšnjo škodo na polju in travnikih. Dolžnost občinskih odbornikov in župana bi bila, da bi oškodovancem izposlovali podporo.

g Žalostna smrt. Somišljenik iz Raven nam piše: Obesil se je Luka Hribar, po domače Godlar na Selah pri Kamniku pri Pancetovem mlinu radi tega, ker mu ništa hotela brata denarja posoditi, ko je bil v silni denarni stiski. Zapušča mlado, lepo ženo in sedem nepreskrbljenih otrok. Čudno se mi zdi, da ste Seljani tako zaničrni, da niti glavnih novic ne daste v naš ljubljenski časopis »Slovenski Dom«, da se moramo mi oddaljeni kmetje brigati za vas.

g Posojilnica in hranilnica (Tomanova) v Moravčah je pretekli teden izdala račun, zaključ. za 1.1909. Prejemki znašajo 541.716 K, 96 vin., izdatki pa 532.028 K, 42 vin., torej skupni promet 1.073.745 K, 38 vin. Čistega dobička je bilo 7467 K, 17 vin., od katerega se je porabilo za od-

pis naloženega denarja 1826 K, 12 vin., za vodovod 1000 K, za odpis hiše 3717 K, skupaj 6543 K, 53 vin., ostanek 923 K, 64 vin. se je pridejalo rezervnemu zakladu, ki znaša 22.576 K, 36 vin. in je narasel na 23.500 K. — Zadružnikov ima 801, hranilnih vlog okroglo 800.000K. Vse te številke dokazujejo, kako vrlo napreduje ta zavod od leta do leta in koliko zaupanja uživa. Kaj vse so si naši nasprotniki prizadevali, da bi ukradli zavodu, ki že nad 14 let pošteno deluje, čast, ugled in zaupanje. Cele tedne so letali od Poncija do Pilata ter hujskali ljudi, naj se odpovedo zadružništvu, ali dvignejo vloge. Kak rezultat so ti gospodje imeli, vejo sami; celih pet zadružnikov je odpovedalo svoje deleže in nekaj tercijsk, mežnarjev in »cerkmistrov«, »nakajfanih« in nagroženih z vsemi hudiči, je dvignilo svoje majhne vloge. Izprevideli so, da je ves trud zaman in opustili so protiagitacije. Mi smo jim to veselje pustili in se za njihovo nesramno, na podlag podlih laži in intrig obstoječe delo še zmenili nismo, uverjeni, da nam ne morejo škodovati. Vemo, da so naši ljudje še toliko pametni, da ne lovijo vrabcev na strehi, ko imajo goloba v roki. V bodoče pa utegnejo doživeti, da jih seznanimo s paragrafi, ki jim bodo jasno povedali, kaj smejo in kaj ne smejo.

Iz temnega kota.

Na Kranjskem imamo več zelo temnih kotov, toda najbolj temen kot je gotovo kamniški okraj. Ljudem se neče zjasniti v glavah, dasiravno prihaja svetloba takorekoč po sili. — Vsak volilec kamniškega okraja ve, kako grozovito je vlekel kmete za nos državni poslanec dr. Krek takrat, ko jih je prosil, naj njega volijo. Obljuboval jim je take reči, o katerih je moral vsak razumen človek vedeti, da jih dr. Krek ne bo nikdar izpolnil. Založani so tako sveto verjeli njegovim obljubi, da jim bo napravil cesto čez Klance na Zalog, da bi bili prav pošteno pretepli vsakega, ki bi bil rekel, da dr. Krek te svoje obljube ne bo nikdar izpolnil. Založani so s to svojo cesto ravno tam, kakor so bili l. 1907. Že to dejstvo bi moralo kmete pripraviti do spoznanja, da jim je dr. Krek obljuboval leta 1907. razne stvari samo zato, da jih je dobil na svojo stran, in da so mu kmetje pripomogli, da vleče skozi šest let vsak dan 20 kron. To so kmetje storili za Kreka, kaj pa je Krek storil za svoje volilce, to je najbrže volilcem samim neznano. In če tudi ne stori dr. Krek za svoje volilce prav ničesar, je čisto gotovo, da mu bodo pri prihodnjih volitvah zopet pomagali do dnevnih 20 kron. Volilci pač hočejo biti v temi, oni ne marajo videti svetlobe, četudi jim na vso moč sili v glavo. To so pokazali tudi Podgorci, ki so pri zadnjih občinskih volitvah z odprtimi ja-

dri zavešlali v pristanišče one stranke, ki s pomočjo dunajske vlade že desetletja guli slovenske davkoplačevalce. Podgorci menda mislijo, da bodo jedli pri tisti mizi, ki se nahaja v kaplaniji v Kamniku na Šutni. Toda prepričani naj bodo, da tam ne bo zanje niti drobtin, ako bo tehanтова posojilnica delala tako imenitne kupčije, kakor jo je napravila s Krištofovo hišo. 55 tisoč kron! To niso mače solze, ampak to so kronice onih kmetov, ki imajo svoj denar naložen v posojilnici na Šutni.

V enem oziru pa je kamniški okraj vendarle daleč pred drugimi kranjskimi okraji. Če se na primer kje izven kamniškega okraja stepeta dva nasprotnika — v cerkvi, se to gotovo smatra za hudodelstvo javnega pohujšanja ali motenja vere, in je tisti, ki zagreši tako dejanje, obsojen na mesece ječe in ne na par dni zapora ali celo v malenkostno denarno globo. V kamniškem okraju pa je to čisto drugače. Tako sta se tam nekje v Tuhinjski dolini v neki fari, ki se menda imenuje Špitalič, stepela župnik in cerkovnik. Ker je bil župnik v cerkvi, torej v svoji hiši, je imel seveda tudi večjo korajžo kakor cerkovnik, ki je takorekoč samo gostač v cerkvi. Ker pa je imel župnik večjo korajžo, je tudi prav pošteno premikastil svojega mežnarja. Kamniško sodišče je to upoštevalo, zato je cerkovnika oprostilo, župnika pa obsodilo na 10 kron globe. Pa recite, da ne vladajo v kamniškem okraju najmilejši paragrafi, seveda ob sebi umevno samo takrat, kadar se pregreši duhovnik. Kadar se pregreši navaden kmet, o, takrat se mu že pokažejo drugi paragrafi!

Ker smo že pri kamniškem sodišču, pa skočimo še k ljudski šoli, saj je samo par korakov oddaljena od sodišča. Na tej šoli so zavladale prav čudne razmere, odkar komandira na njej katehet iz frančiškanskega samostana. Nadučitelj-voditelj je tak revež, da se vsakemu smili. Kar reče frančiškan, to se mora zgoditi! Da uganja v šoli najgršo politiko, je itak umevno. Ubogi otroci, ki so hodili v sokolsko telovadnico! Njegovi ljubčki so samo oni, ki obiskujejo »čukovo« telovadnico, pa če znajo kaj ali pa nič. Ampak gospod v ružavi kuti se kruto moti, ako misli, da bo s svojim početjem škodoval sokolski ideji. Če bo sejal sovraštvo, naj vé, da ne bo žel ljubezni, niti on, niti kdo drugi! Le ljubezen rodi ljubezen; o tem se je gotovo že tudi sam prepričal pri pogostih obiskih v »najpobožnejši« kamniški družini.

Kadar bo priložnost, bomo zopet posvetili v temo, ki vlada v kamniškem okraju.

Slovenski kmet, spominjaj se, da so klerikaleci napravili za voditelja deželne bolnice Nemca Nebenführerja, da so imenovali za deželnega stavbnega svetnika

Nemca Geilhoferja, za nadučitelja v Beli peči pa Nemca Kraulanda; spominjaj se,

da so oddali napravo deželnega vodnega katastra nemški tvrčki Berger in da so sprejeli v deželnem zboru tak volilni red

za mesto Ljubljano, s katerim pridejo v mestno zbornico zopet Nemci! Prevdari

vse to in premisli, ako še moreš imeti zupanje v klerikalne poslanee!

Notranjski novičar.

Novice iz Postojne.

n Za »Sokolski dom« v Postojni so darovali: Iz nabiralnikov: Narodni hotel 19 K 21-v, hotel »Ribnik« 7 K 22 v, hotel »Krona« 5 kron 45 vin., restavracija na kolodvoru 1 K, restavracija Garzarolli 5 K 63 v, gostilna Mislej 1 K 76, gostilna v Majlandu 2 K 6 v, gostilna »Tiha dolina« 2 K 6 v, gostilna Arko 6 K 9 v, gostilna na Ravbarkomandi 9 K 98 v. Vsem zavednim lastnikom imenovanih lokalov srčna hvala in na zdar!

n Visoki gostje v Postojnski jami. V torek, 21. t. m. sta obiskala Nj. svetlost knez Oton Windischgrätz in njegova soproga c. in kr. visokost nadvojvodinja Elizabeta postojnsko jamo ter se jako laskavo izrekla o njeni lepoti. Pripeljala sta se neoficierno z avtomobilom.

n Postojnski Sokol« se je udeležil z večjo deputacijo ter zastavo zleta P. S. župe v Gorici, kjer je postavil tudi vrsto telovadcev. Sploh opažamo zanimanje in napredek pri našem Sokolu. Da bi le kmalu imel toli potreben dom, kjer bi se šele lahko gibal ter razvijal; zato Sokoli, na delo! Na zdar!

n Dne 28. junija pojdejo v Postojno enoletni prostovoljci cele divizije, kjer ostanejo za časa žetve, ko je drugo vojaštvo na dopustu. Imeli bodo v okolici takozvane aplikacijske vaje. Ostanejo kake tri tedne v Postojni.

n V »Slovenskem Narodu« smo čitali, kake razmere vladajo pri upravi graščine »Haasberg« v Planini in o njenem gozdnem mojstru, zagrizenem nemčurju in hudem sovražniku vsega, kar je slovenskega, Körbelu. Obžalovati je tembolj, da se dobijo v Postojni ugledne slovenske rodbine, ki se udeležujejo prireditve teh sovražnikov našega rodu, kakor se je dogodilo to po zimi, o postu. Za danes brez komentarja.

n Postojnsko jamo smatrajo že kot popolno last države, tak utis vsaj dobi človek, ko hodi po paviljonu, kjer je postojnska jama na lovski razstavi, kajti napis je na prvem mestu v jako veliki obliki:

»K. k. Ackerbauministerium«, a spodaj komaj da vidiš: »Adelsberger Grotte«. Kaj pravite k temu Postojnci! Ali ste vi res samo za peto kolo pri upravi jame, kjer vladajo že itak take razmere, da se bogu smili. Treba bode posvetiti vsekako malo več pozornosti tej tako važni stvari, ki je velikega gospodarskega pomena za mesto Postojno.

n Ustanovni zbor pomočnikov, ki so vpisani v »Zadrugo rokodelskih in sorodnih obrtov«, se vrši v nedeljo, dne 26. junija v občinski pisarni v Postojni ob pol 4. popoldne. Na dnevnem redu je volitev odbora in sestava liste onih pomočnikov, ki naj bodo prisledniki pomagalske izpraševalne komisije. Ker sta ti dve točki zelo važni, naj se pomočniki sodnega okraja Postojna polnoštevilno udeležijo tega zbora, ker bo to njim samim in vsemu obrtništvu v korist. Pomočniki! Na noge in pokažite svojo stanovsko zavest!

Novice iz Trnovega.

n Ljubi svojega bližnjega, je zapoved, ki jo natančno izpolnjujejo naši klerikalci. To se je jasno pokazalo ob priliki, ko se je 2. t. m. ponesrečil naš somišljenik L. Oblak. Vsakdo, kdor ga je videl, ga je pomiloval in okrog njega se je zbralo veliko ljudi, ki so mu kolikor mogoče pomagali. Ali glejte čudo! Tega so se nekateri klerikalci, posebno oberčuk Ludve Kuretov, »Frfr«, in njega hvalevredne sestre, vse časti vredne device, posebno najmlajša, ki se odlikuje v pošiljanju anonimnih pisem, tako veselili, da je Poldeta »bog ošlatal« in da se mu prav godi, ker se norčuje iz »božjih ljudi«, kakor so oni. Tudi pozneje, ko je zgoraj omenjeni že bil v bolnici, so se vedno bahali, da bog svojih ne zapusti in da nasprotnike kaznuje. Tudi so govorili, da ne bode ponesrečenca nikdar več nazaj in še veliko drugega, kar pa bo dotičnik že sam opisal in to upam v kratkem času. Tukaj se jasno vidi, kako ljubijo svojega bližnjega in mu žele vse dobro. Ponesrečenec pa je na veliko jezo vseh svetih devic in blagoslovljenih čukov, a v veselje njegovih prijateljev že prišel domov iz bolnišnice in se prav dobro počuti. Sedaj je šele izprevidel, kako podli in hudobni so tisti, ki se postavljajo za svetnike.

n Trnovski čuki s svojim oberčukom so tako mogočni in izurjeni telovadci, da še celo nekateri pri plesu telovadijo. Ako pride kdo v Trnovo in gre mimo gostilne pri Kuretu, kjer biva oberčuk, se vedno lahko sliši gramofon, tudi ob nedeljah, med mašo, ko je po drugih liberalnih gostilnah vse tiho, in zvečer, ko že vse spi, kar je poštenega, pri Kuretu še vedno svetijo: tukaj je shajališče vseh »čednostij«, tukaj vedno dobiš lahkonožega kaplana Gogala, ki se smučje okoli natararice, tu dobiš debelega deželnega poslanca Ravni-

karja in druge klerikalne mogočeneže ter par mladih čukov, ki najrajši igrajo na »kupec«. Čudno se nam vidi, da imajo prav pri Kuretu to predpravico, da smejo čez policijsko uro imeti odprto gostilno. Oblast, orožniki, kje ste? Pazili bomo na to slovečo gostilno in prepričani smo, da bodo prišle lepe reči na dan.

Marijini devici.

Pri Premu neko dekle stanuje,
Marijina se hčerka imenuje.
Kako ona rada zapleše,
Marijina družba tega ne vé še.
Pisma zna fantom tudi pošiljat',
v pismih pa zna take navijati,
da se človek ozira kar v stran,
ko v pismu prebira njeni program.
Brez znamke seveda tudi jih pošlje,
za znamke seveda treba je groše,
grošev pa ni, to njej se kadi,
a ona ne vé, da vemo to mi.
V Trnovo pride ona rada k maši,
pa dolga pot jo prav nič ne plaši,
samo da pokaže svojo bluzo in krilo,
našitih na katerem »gumbov« je lepo
število.

n **Naroden škandal** je dejstvo, da se Slovenci tako malo zanimajo za krasote naše domovine. Kako malo Slovencev je primeroma, ki bi lahko rekli, da so videli svetovni čudež — kotlino Cerkniskega jezera, kadar je napolnjena z vodo in kadar jo pokriva — podobno ruskim stepam — nedogledno daleč visoka trava. Začetkom meseca julija se na Cerkniskem jezeru lahko opazuje čudovito, rapidno padanje vode in zato je podružnica sv. Cirila in Metoda v Cerknici sklenila, da priredi dne **10. julija t. l. na vrtu g. Ivana Stergulca v Cerknici** (restavracija »Javornik«) v manjšem obsegu vrtno veselico, pri kateri sodeluje vojaška godba c. in kr. pešpolka št. 47 iz Gorice. Z ozirom na obširen vsposed, ki bo za vsakega nudil kaj privlačnega, opozarja podružnica sv. Cirila in Metoda že danes slavno občinstvo, da naj prihiti dne 10. julija t. l. v mično in naravnih krasot polno Cerknico.

Nemške hranilnice na Slovenskem.

Ako hočemo presoditi kapitalsko moč slovenskih hranilnic, moramo vedeti, koliko vlog imajo nemške hranilnice na slovenskem ozemlju. Kdo je torej na slovenski zemlji močnejši na polju hranilnice, Slovenci ali Nemci?

Slovenske dežele spadajo med one dežele v Avstriji, v katerih so se snovale prve hranilnice. Prva hranilnica se je osnovala na Dunaju, druga pa takoj leta 1820. v Ljubljani, to je »Kranjska hranilnica«, ki je še do današnjega dne najmoč-

nejša nemška hranilnica na slovenskem jugu. Potem so se nemške hranilnice tako snovale: leta 1862. v Mariboru, Radgoni in Ptuj, leta 1835. v Celovcu, leta 1865. v Celju, leta 1867. v Beljaku, leta 1868. v Slovenski Bistrici. Nemci so torej imeli pri nas hranilnice, ko še mi Slovenci nismo imeli nobene. Potem so se osnovala nemške hranilnice: leta 1870. v Brežicah, leta 1872. v Velikovecu, leta 1874. v Ljutomeru, leta 1875. v Rogatecu, leta 1879. v Ormožu itd.

Nemške in italijanske hranilnice na slovenskih tleh so imele leta 1908. tujega premoženja, in sicer:

	Kron
Ljubljana, »Kranjska«	47,271.263
Kočevje, občinska	6,340.963
Maribor, občinska	24,444.879
Celje, občinska	11,676.029
Radgona, mestna	6,961.416
Ptuj	6,720.088
Arvež (1870)	2,828.289
Slov. Bistrica, okrajna	1,700.140
Ormož, občinska	1,714.722
Ljutomer, občinska	1,517.752
Marenberg (1898)	1,454.061
Brežice, občinska	1,342.517
Konjice, okrajna (1872)	1,065.687
Rogatec, okrajna	606.266
Celovec, Koroška	45,119.766
Celovec, mestna	4,307.983
Beljak	15,490.975
Št. Vid (1875)	4,596.083
Velikovec, mestna	4,305.607
Šmohor (1890)	987.377
Pliberk, občinska	984.497
Železna Kaplja (1884)	579.406
Gorica, Monte di pietà	22,531.551
Pulj, civica cassa (1893)	4,776.444
Skupaj K	218,723.761

Vidimo iz teh podatkov, da so vse nemške in italijanske hranilnice imele vseh vlog nad 218 milijonov kron. Ker imajo slovenske in hrvaške hranilnice na istem ozemlju, kjer še vseh italijanskih hranilnic nismo niti vpoštevali, le blizu 62 milijonov vlog, vidimo, da smo na tem gospodarskem polju več kot trikrat slabši.

Kdo pa je nosil v te hranilnice denar? Slovenci in Hrvatje. Mi smo pripomogli da so nemške hranilnice bogatele, množile kapital in zaklade. Nemci in Lahi so s temi kapitali podpirali in še podpirajo svoje trgovce in obrtnike in so si s tem utrdili svoj gospodarski in politični položaj.

Dalje vidimo, da so v vseh teh mestih, kjer so nemške hranilnice, tudi Nemci gospodarji v občini. Celovec je nedavno bil slovenski, zdaj je nemški. Mesta Celje, Radgona, Ptuj, Slov. Bistrica, Marenberg, celo Brežice, Ljutomer, Ormož, Konjice itd. so v nemških rokah. Resnica je torej, kdor je na gospodarskem polju močnejši, ta je tudi v političnem oziru močnejši.

Celo Ljubljana je bila do leta 1882. nemška!

Naša naloga torej bodi, da si pridobimo mesta. Sramota je za nas, da je n. pr. Ljutomer v nemških rokah. Kadar si osvojimo mesta, osvojimo tudi hranilnice.

Do zmage nas gotovo vodi pot: Slovenci, podpirajte slovenske hranilnice!

A. T.

Ameriške novice.

a **Slovensko mesto v Ameriki** je Eveleth v Minesoti. Mestece šteje 6000 prebivalcev, a med temi jih je 65% Slovencev, torej lepo število 3900. Slovenci so si pravkar sezidali krasno župno cerkev.

a **Slovenski trgovci v Ameriki** snujejo, kakor poroča »Clevelandska Amerika«, svojo trgovsko zvezo.

a »**Svobodomiselná Slovenka**« — tako je ime društvu, ki so si ga osnovala Slovenke v Clevelandu. Društvo ima namen, podpirati bolne članice in skrbeti za pogrebne stroške. Mesečni prispevek znaša 50 centov.

a **Umrl** je v Enclidu 6. Anton Boldin p. d. Kajžar, doma iz Gradence na Dolenjskem. V Ameriki je bil že 22 let. Zapustil je ženo in sina.

a **Poroka**. V Auroni Min. se je poročil Janez Kmet z gospodično Jožico Gregoričev.

a **Družba sv. Mohorja v Celovcu** namerava v New Yorku baje kupiti Sakserjevo tiskarno in banko. Pogajanja bosta vodila monsignor Valentin Podgore in župnik Juri Trunk, ki se dne 8. avgusta napotita v to svrhu v Ameriko.

LISTEK.

Benedek.

J. S. Machar.

I.

Vojna slava je za hladen razum nekaj nerazumljivega. Le pomislimo: tisoče in tisoče ljudi, odtrganih od rodne grude in iztrganih iz rodbinskih zvez, se da oborožiti, gre daleč in daleč od rodne zemlje. Tam se žene proti tisočem in tisočem drugih ljudi, katerih ne pozna, o katerih je komaj kdaj sploh slišalo, ki mu niso nikdar škodovali, strelja nanje s topovi, puškami in nazadnje bode z bajonetom in tolče s puškinim kopitom — a vse to na povelje človeka, ki ga je videl komaj parkrat na vežbališču in na vajah in ki stoji sedaj nekje izven dostrela za njegovim hrbtom kmalu na tem, pa zopet na drugem griču, gleda z daljnogledom in ukazuje gnati kolono za kolono mladih, zdravih ljudi v ogenj, kjer se umira in pokvarja. Popolnoma tako dandanes, kot pred ti-

soč in tisoč leti — samo orožje se je izboljšalo, to je res: puške ponavljalke, brezdimni smodnik, topovi, ki neso na milje daleč. Samo da je dandanes pridalo naše prosvetljeno stoletje še pikantno ironijo: v mirovnem času se zidajo bolnišnice in zavodi, kjer so oskrbovani vsi oni, katere določa narava za pogin. Telesne in duševne bolnike se neguje in goji, samo da bi se jim podaljšalo ničevno in brezpomembno življenje za leto dni, za nekaj mesecev, nekaj dni, čemur se pravi dobra dela usmiljenja in človekoljubnost — v mesnico bitk se pa žene zdrave in močne ljudi, ki pomenijo bodočnost za človeštvo. Tisti vojskovodja, na čigar povelje je bilo na nasprotni strani pobitih več ljudi, je slaven zmagovalac. Malik vojakov, ki v boju slučajno niso padli, ponos države, zvezda naroda, svetel vzgled za otroke v šolah, predmet za spomenike in velika zgodovinska postava. Takšna vojna slava je pravzaprav strašna stvar, toda kaj se hoče — človeška čeda je ljubila mesarje, ki so jo gnali, jo ženejo in jo poženo v mesnico, in čim bolj krvav mojster, s tem pobožnejšim oboževanjem ga ljubijo. Zdi se, kot bi bilo človeku prirojeno hrepenenje, dati življenje za kako stvar, in čim manjšo vrednost ima življenje samo po sebi, tem preje je želi njegov nosilec za kaj dati — da bi mu dal vrednost z idejo ali stvarjo, za katero je daje. Rimski gladijator je umiral za nasmeš gledajočega imperatorja, prvi kristjani so goreče hrepeneli prelitih kri za Krista, križarji so umirali na palestinskem pesku za Jeruzalem, razcapana francoska vojska za svobodo, enakost in bratstvo, in naša narodna popevka dobro izraža hrepenenje češkega prostaka-reveža: »Mi se damo vsi pobiti za generala . . .« Da, če se išče vrednost življenja izven življenja, dogaja se pogostokrat i tragikomika. In ne bo drugače: na stotine milijonov ljudi živi na svetu, in na stotine milijonov jih ne ve, v čem leži vrednost življenja ter jo išče izven življenja nekje — in saj bi sicer sploh ne bilo zgodovine človeštva . . .

Toda takšen vojskovodja je moral biti za vojaka očarujoč pojav. Vojak je mogel verjeti na boga, toda oboževati je moral svojega poveljnika. V poveljniku je moralo biti nekaj nadnaravnega, gigantskega. Nekaj takega, kot vtelesena neodvratna usoda. Moral je biti vedno pripravljen, vedno si znati pomagati, nikdar ne pokazati strahu, vedno hladnokrvnen in glavno: z množico vojakov ni smel varčevati, za posameznika se brigati po očetovsko, da — toda z maso je moral ravnati brezobzirno kot mesar. Takšna beseda starega pruskega Frica, ko je gnal vojake znova v ogenj: »Bestije, ali mar hočete živeti večno?!« — je izdala več, kot najognjevitejši govor. Pritem je pa, kot sem dejal, zahteval posameznik obzirnosti: prijazne besede, potipljenja po rami, vprašanja po zasebnih razmerah, soudeležbe napornosti,

menaže in vojakove službe — božanstvo se je moralo ponižati do ničevnega življenja, da je to življenje nekako zrastle, postalo važno in dobilo vrednost . . . Vsi veliki vojevalci so bili takšno božanstvo svojih vojakov: punski Hanibal, ki je znal s svojo vojaško ženjalnostjo vladati in voditi najrazličnejše prarode po zapadni Evropi in Afriki in jih peljati v vojno daleč od rodne zemlje, kar je pomenilo v starem veku največjo žrtev; Julij Cezar, bog rimskih legij, ki so šle za njim enako navdušeno proti barbarom, kot proti svojim rojakom, kjer je bila Cezarjeva oseba smisel njihovega življenja, takova božanstva so bili v srednjem veku laški Kondotjeri in habsburški kondotjer v 30letni vojni Valdštajn, veliki Condé Ludovika XIV., pobijalec Turkov princ Evgen, pruski Fric in avstrijski Lavdon, ruski Suvorov in nazadnje največji izmed vseh, naravnost tipiški vojaški ženij, Napoleon, bog vojen, osoda Evrope. Mraz pretresa človeku živce, če se bavi danes, čez sto let, s tem očarujočim pojavom; kako neki je bilo pri sreči tem brezimenskim tisočcem, ki so šli mimo njega, sedečega na belcu, v ogenj, v smrt, in mu klicali navdušeno: Vive l'Empereur!! In on, nič ganjen, kot usoda, je sedel tam gologlav ter gledal z jeklenimi pogledi po teh masah, ki so dajale življenje za njegove ideje, njegove načrte, njegove strasti, njegove nade — grozna stvar, tale vojna slava.

Toda, ko se bo pisala zgodovina, se bo ravno z Napoleonom končala ena perioda: bil je največji, toda poslednji očarujoči pojav reditelja bitek, kot bi se bila potem njegova bitost razdelila na posamezne zložke. Tisti, kar jih je prišlo po njem, so se živeli samo z eno to zložko, in zadostovala jim je za celo življenje in vso njih vlogo. Z drugimi besedami: Napoleon je bil zadnji veliki improvizator bitk, kot so bili vsi veliki vojskovodje pred njim, po njem pa je postalo vojskovanje natančna veda. Doba očarujočih pesnikov ubijanja je minila, začelo se je ubijati drugače. Radecki, ki je ravno izšel iz Napoleonovih vojn, je bil še slaven dozvok preteklega doba, pruski Moltke je tip vojskovodje nove dobe. Vojak - učenjak, naravnost matematik. Izdela dolgo pred napovedjo cele vojne načrte celega poboja: ve čisto natančno, tekom koliko časa po napovedbi vojne mora postaviti na mejo toliko in toliko vojske. Pozna število vagonov na železnicah, ki drže na mejo, pozna nosnost in hitrost vlakov, in ve kdaj kam prispe municija, zaloga hranil, transporti ranjencev. Ima opise značajev in natančne karakteristike sovražnikovih generalov, pozna temeljito duha in disciplino posameznih divizij, brigad, da, celo polkov pri sovražniku, ker je otipal s svojimi tipalnicami, dobro plačanimi vohuni, celo sovražnikovo deželo od dvora v prestolnici do majhne pozabljene garnizije

— z eno besedo: pripravljen je po matematično pripravljen a in margine svojega načrta ima odgovor na vse eventualnosti. Nikaka improvizacija, nič pesnenja — vse je znanost, številka, črta.

A za vojake ni nikakor očarujoč pojav. Narobe. Nima na sebi nič vojaškega. Nosi lasuljo, je obrit in izgleda kot stara ženska, na konju sedi nerodno in jezdi zelo slabo, ne zna spregovoriti in ne samo, da ne pozna vojakov in se ne zanima zanje, temveč po kratkem presledku ne pozna niti častnikov, s katerimi je delal leta v narodu — glej, tak je vojskovodja novega časa. A ni to nikaka izjema: v rusko-japonski vojni ima svojega naslednika. Maršal Ojama. Možiček, debel kot sod, ki vodi bitko daleč od bojišča, s telegrafom in telefonom, ki ne zna jahati, se ne briga za vojake in vendar zmaga.

Vojništvo je postalo znanost. Mesarji človeštva so matematiki in konstruktorji. Ne improvizira se več.

In poezija junaštva je stopila za par stopnic nižje. K podpoveljnikom, vodjom, divizij, brigad, polkov, stotnij.

Skobelev v rusko-turški vojni. Devet pri Burih, Kontradjenko v portarturški trdnjavi — ti očarujejo vojake, toda grede tudi z njimi v eni vrsti v mesnico. A takšen očarujoč poveljnik v vrsti je bil Benedek. Njegova usoda dokazuje, da ima vojništvo že popolnoma drugačno obliko, zelo različno od prejšnje. Njega, improvizatorja in pesnika vojništva stare šole so postavili proti učenjaku in matematiku Moltkeju. In izgubil je seveda vse. Toda ne po svoji lastni krivdi. V tej njegovi usodi je sploh vojaška žaloigra, kakoršne ni sicer imelo 19. stoletje. Samo Kuropatkin mogoče spominja nekoliko nanj, toda v njegovi usodi ni nazadnje petega poglavja, ki žaloigro šele tvori . . .

II.

Njegovo življenje naš spominja na let rakete; od nekod iz teme izleti, šumno in zmagoslavno se dvigne kvišku, oči tisoče in tisoče slede občudovaje njeno pot in slavo, ona šumi in se dviguje, kot bi se hotela prijeti nekje gori na nebu in postati nova zvezda — naenkrat se pojavi gori v visočini katastrofa, raketa počni, se razkropi in ugasnjena pade žalostno na tla.

Bil je protestantske, plemenitaške ogrske rodbine. Rodil se je leta 1804. v Šopronju, kjer je bil njegov oče zdravnik. V mestu je bil slučajno za divizionarja Radecky, poznejši vojni maršal. Radecky je obolel, doktor Benedek ga je pozdravil in hvaležni general je obljubil zdravniku pomoč, če bi jo kdaj potreboval. In zdravnik se je oglašil zanjo. Njegov sin Ljudevít je kazal veselje do vojaštva. To ni čudno — bilo je to po Napoleonovih vojnah, in ljudem je še vedno kar sapa zastajala nad strašnimi karijerami francoskih generalov, nad množino bitk, katerih dim je bilo

še čutiti v zraku, nad junaškimi čini posameznikov in celim vratolomnim padom zgodovine, kjer je igrala vojna glavno in edino vlogo. Radecky je pomogel in 14letnega dečka so vzeli v vojaško akademijo v Dunajskem Novem Mestu, čeprav je bil protestant. V osemnajstem letu je vstopil v aktivno službo kot poročnik pri pešpolku v Kapui v Italiji.

Selilno vojaško življenje je praktična šola za častnike. S potovanjem iz ene garnizije v drugo se uči jezike ljudstva, med katerimi mora živeti, v novih polkih spoznava posebnosti onih narodov, iz katerih se novačijo, proučuje kraje in cele dežele pri vajah in manevrih, prihaja v dotiko z ljudmi vseh mogočih kulturnih stopenj — in kdor je kdaj govoril s takšnim stari vojakom, kateremu je dala narava oči in ušesa, mi gotovo pritrudi, da je ona vojaška selitev po monarhiji najboljša življenska šola, šola, za kakršno jih lahko vsak civilist zavida. Iz Kapue je bil Benedek prestavljen v Štajerski Gradec, potem v Verono, nato v Milan, odtod v Lvov, kjer je postal pobočnik poveljujočega generala, starega, zgovornega in komodnega gospoda, kateremu je bil ne le desna roka, temveč tudi glava. Tam se je tudi seznanil z mlado, dovtipno, izobraženo, filigransko vdovo, Julijo pl. Woyna, se zaljubil vanjo in jo vzela.

Ta zakon mu je prinesel edino in trajno srečo v življenju, da, za njegov spomin tudi veliko posmrtno srečo — vse ostalo je bilo dim in minljivost...

In raketa njegove usode je zletela sedaj kvišku.

Leta 1848. je izbruhnila vstaja poljskega plemstva in protivstaja kmetov proti plemstvu.

Avstrija je, kot vedno, izgubila glavo. Cesarski namestnik je bil v zadregi, generali niso vedeli, kaj naj začno.

Tu si izprosi podpolkovnik Benedek od zapovedujočega generala pooblastilo za udušitev nemirov. General mu je da. Benedek prepotuje Galicijo, pride v Bochnijo, zbere malo posadko, ki jo je našel tam pripravljeno na beg in jo udari na vstaše. Boj ni trajal dolgo — Benedek je imel samo enega ranjeca — in v zahodni Galiciji je bil mir.

To je bila zmaga pri Gdowu. Ime tega kraja se je vrnilo v Benedkovo življenje še enkrat.

Nadvojvoda Ferdinand, tedanji gališki namestnik in poveljujoči general sta priznala, da si je zaslužil Benedek red Marije Terezije, najvišjega ideala in zadnje želje vseh avstrijskih vojakov, in Benedek je zaprosil za red, kot je to po pravilih predpisano. Toda Metternichovska Avstrija ni hotela pred Evropo priznati, da so bili v Galiciji nemiri in to celo tako važni nemiri da bi si bilo mogoče v njih pridobiti križ Marije Terezije. Zato je dvorni vojni svet prisodil Benedku komanderski križ

Leopoldov, toda še tega je smatral kancelar Metternich za preveč kričeče odlikovanje ter ga poniža na viteški križec tega reda.

A tu se je dogodilo nekaj za Avstrijo nenavadnega. Ko red pride, ga Benedek odkloni. General, ki mu ga je imel pripeti, javi ves presenečen ta čin na Dunaj. Na Dunaju pa — bila je to preduševska Avstrija — niso vedeli za drugo pomoč, kot žaljenega podpolkovnika nekako potolažiti. In pisal mu je kancelar redu, pisal mu predsednik vojnega sveta in dolgo je trajalo, predno se je Benedek potolažil. Plačal je takse, toda diplome ni hotel sprejeti. Zopet se je pisarilo in pisarilo — naposled so ga pomirili: pridali so mu povišanje za polkovnika in ga preložili v Italijo.

Tu je bil Benedek zopet pod poveljstvom svojega starega zaščitnika, maršala Radeckega. Prišel je ravno v pravem času. V Milanu je izbruhnila vstaja, avstrijska armada se je začela umikati, Benedek je kril s svojim polkom njeno levo krilo. Med potoma je slišal, da so se v Kremoni uprli trije laški polki avstrijske vojske in prešli k vstašem — takoj se mu zaskomina, da bi skočil v Kremono in napravil tam red. Toda slučajno se pridruži k njegovemu polku posadka iz Pjačence; njen poveljnik je bil starejši kot Benedek, zato se je moral Benedek podvreči njegovemu ukazu, iti dalje in pustiti Kremono. Besnel je od jeze, da se je kar kadilo in poslal je staremu maršalu raport, v katerem je izrazil o svojem začasnem predstojniku z ne preveč izbranimi besedami. Stari gospod je bil očitno istega mnjenja: za vodstvo mojstrskega umika je pridobil Benedku komanderski Leopoldov križ.

(Dalje prih.)

Izdajatelj in urednik Rasto Pustoslemšek.

Sistnica uredništva.

G. Fr. C. v M—h. — Da lahko brez sitnosti potujete, si vsekakor oskrbite potno izkaznico. Dobite jo pri okrajnem glavarstvu.

G. Fr. S. v J., Dolenjsko. — Pravila dotičnega zavoda se ne dobe v knjigarni. Mogoče jih je dobiti samo pri dotičnem zavodu samem.

Loterijske številke.

Dvignjene v soboto, dne 18. junija 1910.

Linc: 27, 43, 46, 1, 42.

Trst: 55, 44, 53, 26, 74.

Dvignjene v sredo, dne 22. junija 1910.

Praga: 67, 8, 2, 20, 55.

V dobro in stalno delo sprejemem tako
dva trezna in izurjena

žagarja

na dve žagi z vodo. Plača po dogovoru, prosto stanovanje. Prednost imajo oženjeni. Več pove firma Goljevšček v Št. Jerneju na Dolenjskem. 59 2 2

Naroči si

kuharsko knjigo, da se ne le naučiš Pekatete pravilno kuhati, temveč da tudi izveš na koliko različnih načinov se dajo pripravljati. Pošlje ti jo brezplačno Prva Kranjska tovarna testenin v Il. Bistrici.

6 18 16

Tržne cene v Ljubljani

od dne 18. junija do 22. junija 1910.

	Cena			
	od		do	
	K	h	K	h
1 kg govejega mesa I. vrste . . .	1	14	1	52
1 " " " II. " . . .	1	—	1	32
1 " " " III. " . . .	—	90	1	20
1 " telečjega mesa . . .	1	30	1	70
1 " prašičjega mesa (svežega) . . .	1	60	2	00
1 " " " (prekajenega) . . .	1	90	2	00
1 " koštrunovega mesa . . .	1	12	—	—
1 " jagnjetovega mesa . . .	1	60	—	—
1 " kozličevega mesa . . .	1	80	—	—
Prašiči na klavnici . . .	0	00	0	00
1 kg masla . . .	2	50	2	70
1 " masla surovega . . .	2	50	2	60
1 " masti prašičje . . .	2	16	2	20
1 " slanine (špeha) sveže . . .	1	80	2	—
1 " slanine prekajene . . .	1	90	2	—
1 " sala . . .	1	96	2	—
1 " surov. margarinskega masla . . .	2	—	2	20
1 " kuhan. margarinskega masla . . .	2	10	2	30
1 jajce . . .	—	5	—	6
1 l mleka . . .	—	20	—	—
1 " " posnetega . . .	—	08	—	10
1 " smetane sladke . . .	—	—	—	—
1 " " kisle . . .	—	80	—	90
1 kg medu . . .	1	20	1	40
1 " čajnega surovega masla . . .	3	—	3	20
1 piščanec . . .	—	40	1	30
1 golob . . .	—	40	—	45
1 raca . . .	2	20	2	50
1 gos . . .	—	—	—	—
1 kapun . . .	—	—	—	—
1 puran . . .	—	—	—	—
100 kg pšenične moke št 0 . . .	42	—	—	—
100 " " " " 1 . . .	41	60	—	—
100 " " " " 2 . . .	41	—	—	—
100 " " " " 3 . . .	39	80	—	—
100 " " " " 4 . . .	38	80	—	—
100 " " " " 5 . . .	36	—	—	—
100 " " " " 6 . . .	35	—	—	—
100 " " " " 7 . . .	27	—	—	—
100 " " " " 8 . . .	14	—	—	—
100 " koruzne moke . . .	18	—	—	—
100 " ajdove moke . . . I. . .	36	—	—	—
100 " ajdove moke . . . II. . .	33	—	—	—
100 " ržene moke . . .	29	—	—	—
1 l fižola . . .	—	20	—	30
1 " graha . . .	—	36	—	—
1 " leče . . .	—	30	—	40
1 " kaše . . .	—	20	—	22
1 " ričeta . . .	—	20	—	—
100 kg pšenice . . .	26	—	—	—
100 " rži . . .	17	30	—	—
100 " ječmena . . .	17	30	—	—
100 " ovsa . . .	17	50	18	—
100 " ajde . . .	16	20	—	—
100 " prosa belega . . .	17	—	—	—
100 " " navadnega . . .	—	—	—	—
100 " koruze . . .	14	60	15	50
100 " krompirja . . .	6	—	6	20
Lesni trg.				
Cena trdemu lesu 9-40 do 10- K				
Cena mehkeemu lesu 8-50 do 9 K.				
Trg za seno slamo, in steljo.				
Na trgu je bilo				
voz sena	5	—	8	50
" slame	4	—	7	—
" stelje	—	—	—	—

Mestno tržno nadzorstvo v Ljubljani.

Vinske sode

nove iz klane in žagane domače in slavonske hrastovine izparjene in ovinjene, porabne takoj za vsako vino prodaja zadruga

Agro-Merkur v Ljubljani.

Kupujte pri narodni tvrčki domači izdelek.

Umetna gnojila

kakor žlindro, kalijevo sol, kajnit, rudninski superfosfat naročite za pomladansko gnojitev **takoj** pri zadrugi

Agro-Merkur v Ljubljani.

Moko

otrobe in druge mlinske izdelke izvrstne kakovosti dobavlja zadruga

Agro-Merkur, Ljubljana.

Vino

kakor ljutomersko, haloško, bizeljsko, dolensko, metliško, vipavsko, goriško, istrijansko, zanesljivo pristno, izborna kapljico dobavlja od 56 l naprej zadruga

Agro-Merkur, Ljubljana.

Kose:

iz najboljšega avstrijskega jekla, ki ustreza različnim željam posameznih pokrajin, kaljene in klepane, ponuja 10 48-21

zadruga Agro-Merkur

po najnižjih cenah. — Vsaka kosa ima vtisnjeno ime »Agro Merkur«.

Ustanovljena 1882.

Pošt. hranilnični račun št. 828.406.

Telefon števil. 185.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, na Dunajski cesti števil. 18, v Ljubljani

v lastnem združnem domu.

je imela koncem leta 1909 denarnega prometa

K 81,116.121-11

upravnega premoženja

K 20,775.510-59

Obrečuje hranilne vloge

po **4¹/₂ %**

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Uradne ure vsak dan od 8.—12. in od 3.—4.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad

kron 20,000.000.

Posojuje na zemljišča po 5¹/₄ % z 1/2 % na amortizacijo ali pa po 5¹/₄ % brez amortizacije. Na menice pa po 6 %. Posojilnica sprejema tudi vsak drug načrt glede amortizacije dolga

Uradne ure vsak dan

od 8.—12. in od 3.—4.

3 52-25